Aan de Raadsleden van de gemeenten in het NOVEX-gebied De Peel,
Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant en Limburg
Aan de leden van het Algemeen Bestuur van de Waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Limburg

In afschrift aan: de colleges van B en W, de colleges van GS, de DB's van de waterschappen en contactpersonen van de ministeries van BZK en LNV

Betreft: **Ontwikkelperspectief 2050 voor het NOVEX-gebied De Peel,**
start van de maatschappelijke dialoog

's-Hertogenbosch, 1 maart 2024

Geachte heer, mevrouw,

De Peel is een van de 16 NOVEX-gebieden die het kabinet in 2022 heeft aangewezen. In NOVEX De Peel werken de gemeenten van regio's Noordoost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en de Metropoolregio Eindhoven, de waterschappen Aa en Maas, de Dommel en Limburg, de provincies Noord-Brabant en Limburg en de ministeries LNV, BZK, I&W, EZK en Defensie nauw samen om met maatschappelijke partners een duurzame, leefbare en gezonde toekomst voor de Peel te realiseren. (NOVEX staat voor de uitvoeringskracht (executie) van de Nationale Omgevingsvisie.)

Graag informeer ik u in deze brief over NOVEX De Peel en over het Ontwikkelperspectief 2050 dat in het afgelopen jaar is opgesteld, als vertrekpunt voor het gesprek met de streek. Ik ga in op de totstandkoming en de betekenis van dit perspectief en op de dialoog die de komende periode plaatsvindt met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners uit het gebied. Uiteraard informeren wij u graag nader en betrekken we u bij die dialoog. Daarvoor vindt u hieronder een uitnodiging. U vindt het Ontwikkelperspectief 2050 voor de Peel én een verkorte versie ervan als bijlage bij deze brief.

Uitnodiging informatiemomenten voor raadsleden, statenleden en AB-leden

Online informatieavonden 27 maart en 4 april

Wij waarderen het zeer als u deelneemt aan een van de online informatieavonden op 27 maart of 4 april a.s. Wij informeren u dan over het Ontwikkelperspectief 2050 voor de Peel en stellen u graag in de gelegenheid om verduidelijkende vragen te stellen of suggesties mee te geven. Beide bijeenkomsten starten om 19.00 uur en duren ongeveer een uur. U kunt u zich hieronder, tot één dag voor de bijeenkomst, aanmelden. Wij sturen u dan tijdig een link om deel te nemen.

Als daar behoefte aan is, organiseren wij uiteraard ook graag verderop in het voorjaar een informatiemarkt om overkoepelende thema's en maatschappelijke initiatieven in De Peel te belichten. Die behoefte peilen we tijdens de online bijeenkomsten.

→ Aanmeldformulier informatiebijeenkomsten

Urgente vraagstukken

De vraagstukken in de Peel zijn omvangrijk en complex. Niks doen is geen optie. De natuur, landbouw, water: alles vraagt om een oplossing. Een leefbare en gezonde Peel is in het belang van iedere Peelbewoner. Onduidelijkheid betekent stilstand en we willen juist vooruit met elkaar. Dit soort vraagstukken overstijgen en doorsnijden gemeente- en provinciegrenzen en zijn niet 'ieder voor zich' op te lossen. Dat geldt ook voor zaken als het opvangen van verstedelijkingsdruk of ruimte maken voor energietransitie. Interbestuurlijke samenwerking in de Peel is daarom absoluut nodig en zijn wij ook aan de Peel verplicht.

Met NOVEX geven we hier invulling aan. Het is een samenwerking die niet is gericht op (nog meer) beleid, maar op het mogelijk maken uitvoering, het in beweging brengen van partijen, op experimenteerruimte voor de streek. We moeten investeren in projecten die voor doorbraken zorgen in al die lastige vraagstukken. Dit kan alleen samen met en vanuit de streek zelf. Dit betekent wel dat Rijk en regio samen de bereidheid moeten tonen om langjarig te investeren in de meerkleurige toekomst van de Peel. Vanwege de kabinetsformatie zal er voorlopig nog onduidelijkheid zijn over de feitelijke investeringsruimte vanuit het Rijk, maar dat neemt niet weg dat we als Peelregio gr aag samen naar voren stappen.

Een meerkleurig perspectief voor de Peel

Om een beweging in gang te zetten moeten we eerst weten waar we als gezamenlijke overheden zelf voor staan. Het NOVEX Ontwikkelperspectief (OP2050) is een kompas waarmee we als overheden het gesprek willen aangaan met de streek. Wat willen we wel en wat liever niet op weg naar 2050? Daarin moeten keuzes worden gemaakt, die ongetwijfeld soms pijnlijk zijn. Juist daarom is het belangrijk samen verantwoordelijkheid te nemen, om als één overheid samen met de streek te acteren. Als overheden van de Peel – en dat is dus inclusief de rijksoverheid – leggen we nu ons kompas op tafel. Het is goed over die koers het gesprek aan te gaan. Niet om te verdwalen in discussies over doelen, jaartallen of beleidsteksten. Maar juist om met elkaar beweging in gang te zetten. Dit OP2050 is dan ook geen blauwdruk of beleidsnota, maar **een zich ontwikkelend perspectief** naar een volhoudbare toekomst.

Het Ontwikkelperspectief schetst een toekomst van de Peel die **meerkleurig** is; met ruimte voor geel (economie en energie), voor groen (natuur, bodem en water), en rood (wonen en leefbaarheid). Daarbij kijken we vooruit naar 2050 en wat dat betekent richting 2030. Om zo gezamenlijk te komen tot een nieuwe balans tussen natuur, ondernemerschap en leefbaarheid, met genoeg water en een gezonde bodem als fundament. De vraag is: hoe komen we daar? Linksom of rechtsom staat de Peel aan de vooravond van een grote verandering. Maar feitelijk is de transitie van het landelijk gebied al lang begonnen met ondernemers en bewoners die het gewoon anders doen. Het oude systeem loopt tegen grenzen aan en ondertussen wordt aan een nieuwe Peel gewerkt. Mensen zijn daardoor op zoek zijn naar duidelijkheid en perspectief. Vooral in deze streek waar opgaven stapelen. Het helpt dat de Peel door het Kabinet is aangeduid als één van de 16 nationale aandachtsgebieden – dus als NOVEX-gebied. Rijk en regio gaan daarom investeren in de Peel. Hoe die impuls er uit gaat zien, moet komende tijd duidelijk worden en is ook inzet van onderhandeling.

Hieronder ga ik nader in op een aantal specifieke onderdelen zoals de betekenis van het Ontwikkelperspectief 2050, de totstandkoming ervan, en op de dialoog met u en met inwoners en maatschappelijke partners in de Peel die komende maanden van start gaat.

De Peel is een van de grote herinrichtingsopgaven van Nederland

Het Rijk in het programma NOVEX over de opgaven in de Peel: "In de Peel komen heel veel opgaven samen die elkaar beïnvloeden en ruimte vragen. Zoals de landbouw- en energietransitie, natuurherstel, aanpak van droogte, verbeteren van de waterkwaliteit, economische vitaliteit, reactivering vliegbasis De Peel, verstedelijking, leefbaarheid en beschikbaarheid van voorzieningen. In dit gebied gaat het dus om een fundamentele transitie van het gebied." De opgaven in de Peel - het gebied tussen Grave en Nederweert - zijn omvangrijk en complex en ze overstijgen en doorsnijden gemeenten, regio's en provincies. Om die reden is enkele jaren geleden vanuit de Peel zelf de interbestuurlijke gebiedssamenwerking tussen regiogemeenten, provincies, waterschappen en Rijk tot stand gekomen. De uitdaging is om deze opgaven integraal en in samenhang op te pakken.

Aanwijzing NOVEX-gebied De Peel en opstellen ontwikkelperspectief

In 2022 heeft het kabinet de Peel aangewezen als NOVEX-gebied en zo het belang van de opgaven én van de interbestuurlijke aanpak bekrachtigd. Het heeft daaraan de opdracht verbonden om voor het NOVEX-gebied De Peel een ontwikkelperspectief op te stellen, om op basis daarvan tot een gezamenlijke uitvoerings- en investeringsafspraken te kunnen komen. Doel is om de uitvoering een forse impuls te geven. De stuurgroep van NOVEX De Peel heeft deze opdracht allereerst interbestuurlijk opgepakt. Maar de beweging moet uiteraard met maatschappelijke partners worden gemaakt. Het ontwikkelperspectief is daarom nu ook de onderlegger voor gesprekken met de streek.

De betekenis van NOVEX De Peel en het OP2050

De aanwijzing van de Peel als NOVEX-gebied vloeit voort uit het Programma NOVEX van het Rijk. Het gaat hier om een gebiedsgerichte regie bij ontwikkelingen waar nationale opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een ordening en prioritering van verschillende nationale opgaven noodzakelijk is. Puzzelen met ruimte, zoals dat heet. Om te kunnen komen tot de gewenste herbestemming en/of een herinrichting van een gebied, zoals in de Peel. Het kabinet heeft 16 NOVEX-gebieden aangewezen waar rijk en regio samen in op trekken en uiteindelijk samen in willen investeren. In veel andere gebieden staan woningbouw en/of mobiliteitsopgaven centraal. In de Peel met name de transitieopgaven van het landelijk gebied.

Integrale aanpak

Voor NOVEX-gebied De Peel is duidelijk dat als rijk en regio hier met andere partijen geen goede gezamenlijke aanpak op voeren, de Peel de komende jaren niet de grote transitie gaat doormaken die nodig is. Ook voor het halen van de nationale en Europese doelstellingen. Daarvoor zijn de opgaven te groot en zijn sectorale oplossingen ontoereikend. Gedeeld eigenaarschap van een integrale aanpak - als één overheid en met maatschappelijke partijen - is beslist nodig om een duurzame, economisch gezonde en leefbare Peel door te kunnen geven aan volgende generaties.

Geen juridische status

Het OP2050 is een zich ontwikkelend perspectief waar we samen met de streek verder richting aan geven. Het is een document zonder juridische status en nadrukkelijk geen routekaart van hoe het precies moet, maar een kompas voor de uitvoering in de richting van een toekomstbestendige Peel. Het Ontwikkelperspectief dient als houvast en inspiratie. Voor de betrokken overheden, als input en inkleuring van hun eigen beleid. Voor de streek om tot serieuze investeringen te komen en impulsen in pilots en proeftuinen.

Relatie met andere beleidstrajecten

De aanpak voor het NOVEX-gebied De Peel staat niet op zich maar is onderdeel van een breder scala aan Rijks- en provinciale programma's voor Nederland, zoals de Nota Ruimte, de Ruimtelijk voorstellen van de provincies en meer specifiek voor de Peel het Nationaal Programma Landelijk Gebied (en de provinciale uitwerkingen daarvan). Van belang daarbij is dat het bij NOVEX De Peel gaat om een interbestuurlijke plus op de transitie van de streek en dat het OP2050 voor de Peel bouwsteen is voor zowel de Nota Ruimte als de provinciale Ruimtelijke Voorstellen. In het kader van de provinciale programma's voor het landelijk gebied (PPLG) is het Ontwikkelperspectief op te vatten als een gebiedsgerichte inkleuring voor de Peel. Vooral via deze PPLG's worden generieke en specifieke maatregelen uitgewerkt en doorgevoerd. NOVEX zet een plus met extra uitvoeringskracht.

Vliegbasis De Peel

Eén van de gevoelige en actuele dossiers in het NOVEX-gebied De Peel is eventuele heropening van het militaire vliegveld bij Vredepeel. Op dit moment is reactivering van de vliegbasis enkel mogelijk binnen de kaders van het vigerende ruimtelijk beleid. In het NOVEX-Ontwikkelperspectief hebben we aangegeven dat de heropening van het militair vliegveld voor ons geen wenkend perspectief is. Het zorg voor verstoring en wringt met ecologie, economie en woonopgaven. De Peel wordt al volop militair gebruikt in Reek, Volkel en Vredepeel. De overheden in de Peel zijn zich bewust van de noodzaak om meer ruimte voor defensie te creëren in Nederland. Maar duidelijk is ook dat de andere vraagstukken in het gebied zo groot zijn en stapelen dat verdere uitbreiding van het militair gebruik gaat knellen. Deze zienswijze hebben de verschillende betrokken overheden in de Peelregio bij het Kabinet neergelegd en zullen we ook blijven onderstrepen. Op dit moment moeten we de uitkomsten van een milieueffectrapportage afwachten waarmee locaties in heel Nederland worden afgewogen.

Totstandkoming en vervolg

Het OP2050 voor de Peel is met de door de kabinetsbesluiten vereiste voortvarendheid door de samenwerkende overheden van NOVEX De Peel opgesteld. Over het Ontwikkelperspectief is meermaals gesproken met stakeholders, zoals de koepels van ZLTO, LLTB, de beide Milieufederaties, Staatsbosbeheer en VNO-NCW. De gesprekken waren kritisch maar ook constructief. Maatschappelijke partners hebben behoefte om samen met de overheid aan het stuur te zitten bij de herinrichting van de streek en ook inbreng te kunnen hebben op het zich ontwikkelend toekomstperspectief. De laatste conceptversie van het Ontwikkelperspectief is in het najaar van 2023 voor afstemming voorgelegd aan de colleges van alle betrokken partijen. De meeste opmerkingen zijn verwerkt. Het Rijk heeft in een 'appreciatiebrief' haar waardering uitgesproken voor het proces van totstandkoming van het OP2050 en de integraliteit ervan. Maar zoals gezegd: voor u ligt een zich ontwikkelend perspectief dat niet in beton is gegoten. Het is een vertrekpunt voor het gesprek met de streek. De inbreng vanuit de dialoog wordt samengevat in een participatieverslag en aan de stuurgroep voorgelegd. Zo nodig kunnen dan nog wijzigingen in teksten of kaarten worden doorgevoerd die recht doen aan de gesprekken.

Dialoog met de streek

Een goede toekomst voor het NOVEX-gebied De Peel is alleen mogelijk als inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners daar samen met overheden de schouders onder zetten. In gesprek blijven met elkaar is daarbij een randvoorwaarde. Daarmee starten we het komend half jaar. We zien dit als een eerste verkenning, waarbij het ontwikkelperspectief dient als start voor het gesprek. Niet om te verdwalen in discussies over doelen, jaartallen of formuleringen. Maar juist met elkaar te verkennen waar de kansen liggen om een beweging in gang te zetten, met het doel tot een gezamenlijke, langjarige regionale uitvoerings- en investeringsagenda (RIA) te komen.

Inspelen op maatschappelijke energie

We zoeken aansluiting bij lokale initiatieven en vraagstukken in de Peel. Het gaat dus om de vraag: op welke projecten, afspraken of doorbraken gaan we elkaar vinden en kunnen we elkaar helpen? We beginnen met kleinschalige regionale tafels met sleutelfiguren uit het gebied om de uitvoering van het Ontwikkelperspectief met elkaar uit te diepen en kansen te verkennen voor de RIA. Met het doel om toe te werken naar een streekakkoord en een grootschaliger 'Peelcafé' rond de zomer. Daarna maken we de cirkel stapsgewijs groter naar een open uitnodiging voor de streek: NOVEX De Peel biedt een kans voor wie hem aangrijpt. U wordt hier uiteraard bij betrokken, bijvoorbeeld via de online informatiebijeenkomsten op 27 maart en 4 april.

Regionale Investeringsagenda

Met hulp van het Ontwikkelperspectief stellen we een regionale uitvoerings- en investeringsagenda op: wat gaan we wanneer doen en met wie (en in welke volgorde)? Hiermee wordt de stap richting uitvoering en de bijbehorende ruimtelijke keuzes gezet om zo de koers – in de komende vier tot tien jaar te verwezenlijken. In deze uitvoeringsagenda inclusief regionale investeringsagenda (RIA) zijn afspraken opgenomen voor Rijk en regio. Dit moet het fundament worden om elkaar de komende jaren duidelijkheid, continuïteit en houvast te bieden. Daar heeft het nogal eens aan ontbroken. Dit vertrouwen moeten we weer herstellen. De drijvende kracht is het samen blijven optrekken, als de Peel, maar juist ook als overheden. In de komende maanden werken wij aan de invulling van deze agenda. Wij informeren u daarover op een later moment.

Verdere informatie

Mocht u vragen hebben over deze brief of nadere informatie wensen, dan kunt u contact opnemen met [redacted] interim-gebiedsmanager van NOVEX-gebied De Peel, via info@novexdepeel.nl of via de griffie met de contactpersoon van uw eigen organisatie.

Met vriendelijke groet,

Namens de stuurgroep NOVEX De Peel

[redacted]
Voorzitter